

Naše slike. Naša uvodna vinjeta kaže relief nadglavnimi vratni nove župne cerkve v Kočevju, katerega je izklesal naš rojak gosp. Ivan Zalar. Cerkev je zidana v romanskem slogu, in temu se je tudi kipar popolnoma prilagodil. Obok je romanski, in vanj je g. Zalar postavil podobo Kristusovo z obema angeloma tako, kakor je lastno romanskemu slogu. Tudi obrazi so starinski, izklesani po vzorcih iz tedanje dobe. — Slika na str. 17. pa je posneta po oltarni sliki iz svetovnoznane kolinske stolnice, katero so začeli zidati v dobi najčistejše gotike v XIII. stoletju, a so jo dovršili šele pred kratkim. Tudi tu se je umetnik postavil popolnoma v službo arhitekturi. Ti sveti Trije kralji so bolj podobni starim nemškimi patricijem kakor pa modrim iz jutrove dežele, popolnoma v smislu starih gotičnih slik. Naša slika nam predočuje srednji del vse slike. Kolinska slikarska šola je namreč ljubila trojne slike na oltarju; dve ob straneh in v sredi glavno podobo. Za nas je kolinska cerkev zanimiva tudi iz domovinoznanskih ozirov, saj so naši pradedje trumoma romali v „Kelmorajm“, da so tam čistili svete Tri kralje. Poznavavec stavbinskih slogov lahko primerja pri teh dveh podobah, kako se mora umetnik podrediti arhitektonični celoti, da se vsi posamezni deli strinjajo v složno enoto. Okrogli romanski slog s svojimi masivnimi, resnimi oblikami, in v nebo kipeči, ostro šilasti gotski slog se tu kažeta v svoji skulpturni in slikarski prireditvi. — Avstrijski prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand, čigar sliko prinašamo na strani 25., se je porodil v Gradcu dné 18. decembra l. 1863. kot prvi sin cesarjevega brata, pokojnega nadvojvoda Karola Ludovika, iz prvega zakona z nadvojvodinjo Marijo Anunciato, hčerjo Ferdinanda II., kralja obeh Sicilij. Ker se je po smrti cesarjeviča Rudolfa cesarjev starejši brat nadvojvoda Karol Ludovik odpovedal pravici do prestolonasledstva, je postal cesarjev pravni naslednik nadvojvoda Franc Ferdinand. Dné 1. julija 1900 se je naš prestolonaslednik v Zakopih na Češkem morganatično poročil z grofico Zofijo Chotekovo, rojeno iz stare češke plemenite rodbine dné 1. marca 1868 v Stuttgartu; po poroki ji je podelil cesar naslov „kneginje Hohenberške“. Ker nevesta ni iz vladarske rodbine, je moral visoki ženin pred poroko s slovesno prisego izjaviti, da njegova soproga in njegovi otroci nimajo nikake

pravice do avstrijskega prestola. Dné 17. aprila 1901 je prestolonaslednik Franc Ferdinand iz lastnega nagiba prevzel pokroviteljstvo „Katoliškega šolskega društva“ na Dunaju, ki šteje nad 46.000 članov, in ko se mu je omenjeni dan prišlo zahvalit društveno predsedstvo za tako izredno odlikovanje, je rekel prestolonaslednik: „Že dolgo sem z največjim zadovoljstvom zasledoval delovanje ‚Katoliškega šolskega društva‘, čigar domoljubno in versko delavnost priznavam in odobrujem posebno v dobi gibanja, ki ima geslo ‚Proč od Rima!‘ To gibanje je obenem tudi protiavstrijsko ter se ne more nikdar dovolj pobijati.“ Z največjo radostjo je sprejela to izjavo presvetlega nadvojvoda vsa katoliška Avstrija, in nebrojna katoliška društva so mu poslala zahvalne in vdanostne brzojavke. Vsi avstrijski domoljubi želé Nj. cesarski visokosti, da bi dobrotni Bog vodil njegova pota v srečo vseh narodov, ki so združeni pod habsburškim žezlom. — *N a l e d u* (str. 57.) je veselo. Kako se prijetno drči po gladkem ledu! Široki kolo-barji se ršejo v ledeno gladino za drzno peto drzalčevu, ki kakor blisk šviga lahkotno po zmrznjenem zrcalu. A začetek je težak, kakor povsodi. Mlada Anica si je prvič nataknila drsalki na noge. To je strah! Kar stati se ne dá, vse polzi, nogi trepečeta, in kar naenkrat — o joj! Pa ne, nič hudega! Skrbna mamica stoji zadaj in vjame dekletce v varno naročje. Kmalu bo znala, in tedaj je ne vjameš, stavim, da je ne vjameš! — *V e s e l a v o ž n j a* (str. 59.) Jaroslava Věšina pa nas prestavlja na sneženo ravan. Jasen zimski dan je, sneg škriplje, zvonci žvenketajo, vranec hrška, gosli godejo, veseli svatje vriskajo, gladko drčé sani po ravnini. Mrki volkovi se skrivajo za grmovjem . . . Věšin je znan po svojih zimskih slikah. Bleščéči sneg mu je najljubše ozadje. Iz njega gledajo prezebajoče veje in rjave koče. Na take podobe zimske onemoglosti pa slika Věšin svoje vesele, dovtipne ljudi. „Gorko življenje v zimskem mrazu“ bi mogli napisati nad celo zbirko njegovih slik.

Oda papeža Leona XIII. ob začetku dvajsetega stoletja: „*A Jesu Christo in euntis saeculi auspicio*“ je izšla s prestavami v trinajstih jezikih. V tej izdaji je 18 italijanskih, dva francoska in po eden slovenski, hrvaški, češki, poljski, maloruski, ogrski, angleški, španski, portu-

galski, nemški in holandski prevod. Slovenski prevod je izvršil dr. Matija Prelesnik, hrvaški pa dr. Dominik Premuš.

Boj za ljubljansko vseučilišče. Naši državni poslanci so vložili v državni zbornici predlog za ustanovitev jugoslovanskega vseučilišča v Ljubljani. Dne 6. decembra m. l. je glasovala zbornica o nujnosti tega predloga, katero so vneto zagovarjali slovenski poslanci dr. Šusteršič, dr. Ferjančič in dr. Ploj, Hrvat dr. Klaić in Čeh dr. Žáček. Državna zbornica je od klonila nujnost. Slovenski poslanci čakajo ugodnega trenutka, da ponové svojo zahtevo.

Češki umetniki. „Klub přátel umění“ v Brnu izraža v svojem drugem letopisu prav lepe nade o bodočnosti češke umetnosti na Moravi. Razstava društva „Manes“ se je primeroma dobro obnesla. Sedemintrideset domačih umetnikov je poslalo okolo sto števil. Enoindvajset razstavljenih umetnin so prodali za 2310 K. Ako petina razstavljenih slik najde kupca, je to za razstavo vsekako časten uspeh. Klub ima zdaj 254 družstvenikov in se trudi, da bi izdelke domačih umetnikov ohranil domovini. Doslej je nakupil že za 5000 K slik od moravskih slikarjev. — Krasne umetniške publikacije so začeli izdajati razni češki založniki. F. Topič izdaja v reprodukciji *Manesove* slike (za 125 K), češka grafiška „Unie“ je izdala zbirko *Myslbekovo* (za 60 K). Tako postajajo češki umetniki popularni in dostopni ljudstvu. „Hlídko“ priporoča, da bi odbor čeških pedagogov priredil skupno umetniško izdajo čeških del za šolo. Taka izdaja, seveda skrbno prirejena, bi imela res veliko vzgojno vrednost.

„Česká akademie císaře a krále Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění“ je slovesno zborovala dné 1. decembra pr. l. Njen predsednik, najvišji maršal kraljestva češkega, knez Jurij *Lobkowitz*, je v daljšem govoru razvijal pomen književnosti in umetnosti za narodni obstanek. Iz prirodoslovne vede — rekel je knez *Lobkowitz* — so v javnost prenesli načelo darvinizma, ki pravi, da ves napredek in razvoj obstoji samo v boju vsakega posameznika in vsake vrste za svoj lastni obstanek in prospéh. To načelo je sicer nasprotno krščanski nramnosti in prirodnemu pravu, a radi se ga oklepajo narodi, ki so mogočni po svojem številu in po svojih sredstvih; saj po tem načelu morajo propadati majhni narodi, da rastejo njih močnejši sosedje. Da bi te težnje imele tudi zveneče ime, so iznašli ponosno besedo „imperializem“, in zdi se nam, da bo v mednarodnem življenju dvajsetega veka gospodarilo to kruto načelo. Zato morajo tudi manjši narodi iskati sredstev, da si ohranijo obstanek pred nasilstvom. Imperializem velikih narodov se naslanja na materialno premoč; majhen narod pa se more ohraniti samo z vnetim duševnim delom, s katerim se

more odlikovati tudi on v vseh vedah in umetnostih ter si priboriti častno mesto v izobraženem svetu. Nepristranska zgodovina srednjega veka in renesanške dobe nas uči, da so že v davnini gojili Čehi visoko in samostojno omiko. Iz tega sklepamo, da bomo tudi v bodočnosti dosegli podobno kulturno samostojnost. Znanstvena dela češka so še večinoma neznaná drugim narodom, ker ne umevajo jezika narodovega; a češki pesniki, glasbeniki, slikarji in kiparji so našli častno priznanje ne le v Evropi, ampak tudi onkraj svetovnega oceana. Ljudska prosveta ima z ene strani svetovni, mednarodni značaj. Zato je mogoče, da vsi narodi cenijo duševne pridobitve kate-regakoli ljudstva in si jih želé prilastiti. Z druge strani pa sta veda in umetnost najdragocenejša narodna lastnina. Zato pa ne more biti gmotno nasilje, ampak le duševno delo ono merilo, po katerem se ceni prava vrednost vsakega naroda. Ko torej napredujemo v vedi in umetnosti, ozirajmo se na obe strani! Spoznavajmo in proučujmo temeljito delovanje drugih narodov, da jih dosežemo tudi mi tam, kjer so nas presegli. A pri tem gojimo tudi svojo lastno narodno prosveto, da ne bomo le črpali iz mednarodne omike, ampak da bomo vedno bolj prispevali k njeni rasti s svojo lastno vsestransko kulturo. Edino s takim delom si ohranimo v tekmovanju z močnejšimi narodi, katerih gmotnega imperializma ne moremo premagati, svoj lastni obstanek in samostojno narodno življenje. — Akademija je imela prošlega leta 205 udov, imetka 854.294 K 50 h, knjižnica pa šteje 3396 del v 7322 zvezkih.

Odlikovanje pisatelja. Znani poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz je prejel od cesarja Franca Jožefa „častno znamenje za umetnost in vedo“. To je najvišje avstrijsko odlikovanje za učenjake, pisatelje in umetnike. Doslej so dobili to odlikovanje le trije Poljaki: *Matejko*, *Małeckí* in *Stanislaw Tarnowski*. Četrty je Sienkiewicz, in to odlikovanje je tem znamenitejše, ker je ruski podložnik. Izmed Čehov imata to odlikovanje samo profesorja *Randa* in *Tomek*.

„Mučeništvo kristjanov v cirku Neronovem.“ Tako se glasi podpis pod orjaško sliko slovečega poljskega slikarja *Jana Styka*, katera je bila pred kratkim razstavljená v Varšavi. Slika meri šestdeset metrov na širjavo ter v krasni perspektivi predstavlja tri četrtinke notranjščine. Neronovega cirka. O tem znamenitem delu so potrdili razni kritiki, da je slikar izvršil vsako, celo najmanjšo stvar z največjo pozornostjo. Slikar je uvrstil med gledavce tudi Henrika Sienkiewicza, ker je vzel snov te slike iz njegovega slovečega romana „*Quo vadis?*“, v katerem je izbornó opisan Neronov cirk in muke prvih kristjanov. Na tej sliki vidi gledavec junaško smrt sv. apostola Petra, ker je sedaj dognano, da sv. Peter ni umrl na Janikulu, marveč v Neronovem